

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Cdo/50/2019
Identifikačné číslo spisu: 1114216633
Dátum vydania rozhodnutia: 29.04.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Daniela Švecová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:1114216633.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu N. S. A., nar. XX. S. XXXX, bývajúceho v N. R. C., Š. B. Č. XX, právne zastúpeného JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom so sídlom vo Svidníku, Sovietskych hrdinov 163/66, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Račianska 1523/71, o náhradu škody, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 17 C 191/2014, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 26. septembra 2018 sp. zn. 6 Co 192/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 27. februára 2018, č. k. 17 C 191/2014-485, zamietol žalobu žalobcu a žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov konania. Žalobca sa žalobou domáhal, aby mu žalovaná zaplatila 5 556,42 eur s úrokom z omeškania z dôvodu vydania nezákonného rozhodnutia, ktorým bolo uznesenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Úradu inšpekčnej služby, Odboru boja proti korupcii a organizovanej kriminalite v Bratislave, ČTS: UIS-116/KOK-2003, z 18. decembra 2003 (ďalej len „nezákonné rozhodnutie“). Žalobca sa tiež domáhal, aby mu žalovaná zaplatila sumu 238,42 eur s úrokom z omeškania z titulu vynaložených trov, ktoré mu vznikli v súvislosti s podaním žiadosti o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody.

1.1 Žalobca uviedol, že voči nemu bolo vznesené obvinenie pre trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení (ďalej len „Trestný zákon“) a pre trestný čin obmedzovania osobnej slobody podľa § 231 ods. 1 Trestného zákona vo forme spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona [ktoré je nezákonné]. Podal proti nemu sťažnosť, ktorá bola 21. januára 2004 zamietnutá prokurátorom Vojenskej obvodnej prokuratúry Banská Bystrica. Dňa 26. mája 2005 bola Okresnému súdu Prešov podaná obžaloba zo strany Vojenskej obvodnej prokuratúry Banská Bystrica pod č. OPv442/003-751. Uznesením Okresného súdu Prešov z 29. júla 2013 sp. zn. 6 T 138/2005 bolo trestné stíhanie žalobcu právoplatne zastavené z dôvodu premlčania trestného stíhania. Z obsahu citovaného uznesenia vyplýva, že posledným úkonom

súdu, ktorý smeroval k trestnému stíhaniu žalobcu, bolo podanie obžaloby. Ďalším takýmto úkonom bolo nariadenie hlavného pojednávania na 16. a 17. februára 2012. Okresný súd Prešov zastavil trestné stíhanie žalobcu, pretože bolo premlčané, a to z dôvodu uplynutia zákonnej päťročnej premlčacej doby, čím došlo k zániku trestnosti činu.

1.2 Súd prvej inštancie posudzoval uplatnený nárok podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“). Podľa § 3 zákona č. 58/1969 Zb. nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím možno priznať len vtedy, ak účastník využil možnosť podať proti nezákonnému rozhodnutiu odvolanie, rozklad, námietky, odpor alebo sťažnosť. Podľa § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. nárok na náhradu škody nemožno uplatniť, dokiaľ právoplatné rozhodnutie, ktorým bola škoda spôsobená, pre nezákonnosť nezrušil príslušný orgán. Rozhodnutím tohto orgánu je súd rozhodujúci o náhrade škody viazaný. Predpokladmi vzniku nároku na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci sú 1) nezákonné rozhodnutie, 2) vznik škody, 3) príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a vznikom škody, 4) podanie zákonom prípustného opravného prostriedku voči nezákonnému rozhodnutiu a 5) zrušenie právoplatného rozhodnutia, ktorým bola spôsobená škoda, pre nezákonnosť príslušným orgánom. Súd prvej inštancie konštatoval, že žalobca nepreukázal naplnenie predpokladov vzniku nároku na náhradu škody - existenciu nezákonného rozhodnutia, ktorým mu mala byť spôsobená majetková ujma, ako ani zrušenie právoplatného rozhodnutia príslušným orgánom pre jeho nezákonnosť. Trestné stíhanie žalobcu bolo zastavené z dôvodu premlčania trestného stíhania, a nie z dôvodu, že by žalobca skutok nespáchal. Nezákonnosť uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, ktorú žalobca tvrdí, by musela vyplývať z rozhodnutia nadriadeného orgánu, ktorým musí byť takéto rozhodnutie zrušené. Okresný súd Prešov v uznesení z 29. júla 2013 sp. zn. 6 T 138/2005 nekonštatoval nezákonnosť uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia. V konaní žalobca nepreukázal, že by predmetné uznesenie bolo zrušené iným príslušným orgánom. Súd v konaní o náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci nie je oprávnený zisťovať nezákonnosť rozhodnutia, pretože táto musí byť v čase prejednávania nároku na náhradu škody už konštatovaná príslušným orgánom. Otázku nezákonnosti rozhodnutia nie je možné riešiť ani ako otázku predbežnú (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolačí súd“) z 30. apríla 2013 sp. zn. 6 Cdo 103/2011). Súd prvej inštancie uviedol, že ak došlo k vydaniu uznesenia o začatí trestného stíhania, a následne k zastaveniu trestného stíhania, nemôže byť automaticky daná zodpovednosť štátu za majetkovú ujmu. Takáto právna úvaha je v rozpore najmä s ustanovením § 5 ods. 2 písm. b) zákona č. 58/1969 Zb. (v ktorom sú uvedené konkrétne dôvody, pre ktoré štát nemôže zodpovedať za prípadnú majetkovú ujmu - o. i. ak by došlo k zastaveniu trestného stíhania len preto, že obvinený nebol za spáchaný trestný čin trestne zodpovedný alebo že mu bola udelená milosť alebo že trestný čin bol amnestovaný), lebo ak by štát mal zodpovedať za majetkovú ujmu v prípade každého uznesenia o začatí trestného stíhania, ktoré by skončilo zastavením trestného stíhania, zákonodarca by neustanovil liberačné dôvody vyplývajúce z ustanovenia § 5 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb.

1.3 Súd prvej inštancie sa v tomto konaní nestotožnil s právnym názorom uvedeným v uznesení najvyššieho súdu z 18. augusta 2010 sp. zn. 4 M Cdo 15/2009, v zmysle ktorého „nie je rozhodné ako orgány činné v trestnom konaní vyhodnotili dôvodné podozrenie, ale rozhodné je to, či sa podozrenie orgánov činných v trestnom konaní potvrdilo, aby každá majetková ujma spôsobená nesprávnym, či nezákonným zásahom štátu proti občanovi bola odčinená“. Tento právny názor je podľa súdu prvej inštancie v rozpore s ustanovením § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb., v zmysle ktorého sa vyžaduje, aby poškodený preukázal iné rozhodnutie, ktorým došlo ku kasácii právoplatného rozhodnutia, ktorým mala byť spôsobená škoda pre jeho nezákonnosť s tým, že súd je v konaní o náhradu škody týmto rozhodnutím viazaný. S poukazom na článok 46 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky súd prvej inštancie zdôraznil, že zákon stojí nad akýmkoľvek rozhodnutím súdu. Citované rozhodnutie najvyššieho súdu je podľa názoru súdu prvej inštancie v rozpore s článkom 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (súd musí rozhodovať spôsobom, ktorý v tomto prípade ustanovuje § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb.), je v rozpore s ustanovením § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. (štát nemôže niesť zodpovednosť za akýkoľvek zásah do majetkových práv, ak rozhodnutie, na podklade ktorého došlo k zásahu do

základných práv a slobôd, nebolo legitímnym spôsobom zrušené) a v rozpore s ustanovením § 5 ods. 2 písm. a) a b) zákona č. 58/1969 Zb. (právo na náhradu škody nemá ten, proti komu bolo trestné stíhanie zastavené len preto, že nie je za spáchaný trestný čin trestne zodpovedný alebo, že mu bola udelená milosť alebo, že trestný čin bol amnestovaný).

1.4 Žalobca bol v uznesení Okresného súdu Prešov z 29. júla 2013 sp. zn. 6 T 138/2005 riadne poučený o tom, že v lehote troch dní od doručenia uznesenia môže urobiť vyhlásenie o tom, že trvá na pokračovaní trestného stíhania, avšak toto právo s cieľom zvrátiť dôvodnosť začatia trestného stíhania ex tunc nevyužil.

1.5 Pokiaľ ide o posúdenie nákladov spojených s predbežným prerokovaním nároku na náhradu škody, ktoré si žalobca uplatnil vo výške 238,42 eur, súd prvej inštancie k tomu uviedol, že tieto náklady vždy tvoria príslušenstvo nároku na náhradu škody (rozsudok najvyššieho súdu z 30. marca 1999 sp. zn. 2 Cdo 7/1999). Vzhľadom na to, že žalobca nepreukázal existenciu nezákonného rozhodnutia, súd sa ďalej nezaoberal opodstatnenosťou príslušenstva nároku na náhradu škody.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 26. septembra 2018 sp. zn. 6 Co 192/2018 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd poukázal na uznesenie najvyššieho súdu z 18. augusta 2010 sp. zn. 4 M Cdo 15/2009, podľa ktorého pri posudzovaní nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, zastavenie trestného stíhania, resp. oslobodenie spod obžaloby, ak k takému rozhodnutiu došlo preto, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným, prípadne preto, že skutok nie je trestným činom, má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného konania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť. Ďalej odvolací súd poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 13. decembra 2016 sp. zn. I. ÚS 540/2016-33, v zmysle ktorého nárok na náhradu škody spôsobenej začatím a vedením trestného stíhania, ktoré neskončilo právoplatným odsúdením, je špecifickým prípadom zodpovednosti štátu podľa zákona 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“), a rovnako aj podľa predtým platného zákona č. 58/1969 Zb. Doterajšia súdna judikatúra dôvodila, že zmyslu právnej úpravy zodpovednosti štátu za škodu zodpovedá, aby každá majetková ujma spôsobená nesprávnym či nezákonným zásahom štátu proti občanovi bola odčinená, a dospela k záveru, že ak došlo k zastaveniu trestného stíhania alebo k oslobodeniu spod obžaloby, treba s prihliadnutím na konkrétne okolnosti a dôvody vychádzať z toho, že občan čin nespáchal a že trestné stíhanie proti nemu nemalo byť začaté. Nárok na náhradu škody spôsobenej začatím trestného stíhania sa posudzuje ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Rozhodujúcim záverom opodstatnenosti začatia trestného stíhania je neskorší výsledok trestného konania. Z hľadiska teleologického výkladu nemožno lípiť na formálnom zrušení namietaného nezákonného rozhodnutia, ale je potrebné splnenie tejto podmienky vykladať extenzívne. Za správny treba považovať výklad, v zmysle ktorého z hľadiska zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia má zastavenie trestného stíhania (ak k takémuto rozhodnutiu došlo preto, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným) rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť. Právoplatnosťou rozhodnutia o zastavení trestného stíhania sa trestné konanie končí, to znamená, že zanikajú účinky rozhodnutia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia. Zastavenie trestného stíhania znamená, že výsledky trestného (prípravného) konania ukazujú, že nejde o trestný čin, zároveň znamená, že podozrenie zo spáchania trestného činu sa nepotvrdilo a vyšla najavo nezákonnosť rozhodnutia o začatí trestného stíhania.

2.1 Odvolací súd však zároveň poukázal na rozsudok najvyššieho súdu z 23. júla 2018 sp. zn. 1 Cdo 167/2016, podľa ktorého o nenaplnení predpokladu spáchania trestného činu obvineným však nemožno hovoriť v prípade premlčania trestného stíhania, kedy dôvod zastavenia trestného stíhania závisí len od splnenia objektívne zákonom stanovených podmienok (od márneho uplynutia premlčacej doby), spáchanie skutku majúceho znaky trestného činu obvineným ale nijako nespochybňuje. Pokiaľ je obvinený toho názoru, že trestné stíhanie bolo bez ohľadu na jeho premlčanie proti nemu vedené

nedôvodne, nič mu nebráni, aby v zmysle § 9 ods. 3 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku v platnom znení (ďalej len „Trestný poriadok“) ďalej trval na pokračovaní trestného stíhania, a následne dosiahol taký výsledok trestného konania, ktorý bude znamenať jeho úplnú rehabilitáciu, a zároveň mu otvorí cestu k náhrade škody vzniknutej v súvislosti s nezákonným trestným stíhaním.

2.2 S poukazom na vyššie uvedené odvolací súd konštatoval, že zastavenie trestného stíhania má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť iba za predpokladu, že trestné stíhanie bolo zastavené preto, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným, prípadne preto, že skutok nie je trestným činom. V prejednávanej veci bolo síce trestné stíhanie žalobcu zastavené, ale dôvodom jeho zastavenia bolo premlčanie trestného stíhania. Zastavenie trestného stíhania pre jeho premlčanie však neznamená, že by sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu žalobcom, resp. že by skutok, pre ktorý bol žalobca trestne stíhaný, nebol trestným činom. Možno preto urobiť záver, že v prípade žalobcu zastavenie trestného stíhania pre premlčanie nemá rovnaký dôsledok ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia. Nebol teda splnený predpoklad vzniku zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím vyplývajúci z ustanovenia § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb., ktorým je zrušenie rozhodnutia príslušným orgánom pre nezákonnosť.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu z 26. septembra 2018 sp. zn. 6 Co 192/2018 podal dovolanie žalobca v celom rozsahu. Prípustnosť dovolania odôvodnil dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „C. s. p.“), a teda rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Dovolateľ v dovolaní namietal, že rozsudok najvyššieho súdu z 23. júla 2018 sp. zn. 1 Cdo 167/2016, z ktorého vychádzal odvolací súd v napadnutom rozhodnutí, posudzuje vec, na ktorú sa vzťahuje zákon č. 514/2003 Z. z., pričom na vec dovolateľa sa vzťahuje zákon č. 58/1969 Zb. Odvolací súd formálne uvádza, že vec posudzuje podľa zákona č. 58/1969 Zb., ale v skutočnosti používa argumentáciu najvyššieho súdu, ktorá vychádza z ustanovenia § 8 ods. 6 písm. g) zákona č. 514/2003 Z. z., podľa ktorého právo na náhradu škody nevznikne, ak bola osoba spod obžaloby oslobodená alebo trestné stíhanie zastavené, ak po právoplatnosti rozhodnutia zanikla trestnosť činu. Navyše vo veci posudzovanej najvyšším súdom obvinený spáchanie skutku nijako nespochybnil, na rozdiel od trestnej veci dovolateľa. Dovolateľ sa okrem toho domnieva, že ustanovenie § 8 ods. 6 písm. g) zákona č. 514/2003 Z. z. má na mysli len také prípady zániku trestnosti, ktoré majú svoj základ v osobe obvineného a nie prípady, ktoré majú svoj základ v nesprávnom úradnom postupe orgánov štátu, ako je tomu pri premlčaní trestného stíhania po vznesení obvinenia. Zákon č. 58/1969 Zb. však obdobnú právnu úpravu neobsahuje a zo žiadnej normy nevyplýva možnosť posudzovať vec, na ktorú sa vzťahuje zákon č. 58/1969 Zb., podľa ustanovenia § 8 ods. 6 písm. g) zákona č. 514/2003 Z. z. Dovolateľ osobitne poukázal na ustanovenia § 5 ods. 2 písm. b) a § 6 ods. 3 zákona č. 58/1969 Zb., ktoré ustanovujú prípady, v ktorých nie je daný nárok na náhradu škody. O zániku trestnosti v dôsledku premlčania v zákone nie je ani zmienka a inštitút objektívnej zodpovednosti nepripúšťa žiadnu analógiu ani rozširujúci výklad. Odvolací súd na jednej strane konštatuje objektívnu zodpovednosť štátu a robí záver, že ak obvinený nebol uznaný za vinného, má to z materiálneho hľadiska ten istý význam, ako zrušenie obvinenia, ale na druhej strane dáva na rovnakú úroveň dôvod na nepriznanie náhrady škody, ktorý spočíva v tom, že obvinený si trestné stíhanie spôsobil sám, nie je trestne zodpovedný, je omilostený alebo amnestovaný s dôvodom, ktorý spočíva v zániku trestnosti činu pre premlčanie. Takýto záver má oporu len v zákone č. 514/2003, ale nie v zákone č. 58/1969 Zb. Odvolací súd dáva na roveň dôvody spočívajúce v osobe obvineného s dôvodom, ktorý nie je v nijakej príčinnej súvislosti s osobou obvineného. Dovolateľ ďalej poukázal na to, že je presvedčený o svojej nevine napriek tomu, že nepožiadal o pokračovanie v trestnom konaní. Žiadosť o pokračovanie v trestnom konaní je právom dovolateľa a jeho nevyužitie nemôže byť vykladané v jeho neprospech. Dôvodom pre nepokračovanie v trestnom konaní bola skutočnosť, že vzhľadom na rozsah trestnej činnosti, ktorá sa mu kládla za vinu, počet poškodených a svedkov, by prejednanie veci mohlo trvať ďalších desať rokov. Dovolateľ nemá informáciu o tom, že by najvyšší súd už riešil otázku, či premlčanie trestného stíhania v štádiu po vznesení obvinenia vylučuje náhradu škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. Najvyššiemu súdu dovolateľ navrhol, aby zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové

rozhodnutie.

4. Žalovaná sa k podanému dovolaniu v stanovenej lehote nevyjadrila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote strana, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.), zastúpená v zmysle § 429 ods. 1 C. s. p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C. s. p.) dospel k záveru, že dovolanie je potrebné podľa § 447 písm. f) C. s. p. odmietnuť.

6. Podľa § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p. dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

7. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C. s. p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C. s. p.).

8. Dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p. predpokladá, že právnu otázku kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej dovolací súd dosiaľ neriešil a je tu daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil. Právna úprava účinná od 1. júla 2016 dáva dovolaciemu súdu právomoc rozhodnúť o tom či ide o otázku zásadného právneho významu, ktorá nebola dosiaľ riešená. Základným predpokladom prípustnosti dovolania je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti doposiaľ neposudzoval právnu otázku nastolenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie veci odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí).

9. Právna otázka zásadného významu, ktorá podľa dovolateľa nebola dovolacím súdom vyriešená, bola v dovolaní v podstate formulovaná nasledovne - či rozhodnutie o zastavení trestného stíhania z dôvodu jeho premlčania má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia pre jeho nezákonnosť, a teda či je naplnený základný predpoklad zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím v zmysle ustanovenia § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. - t. j. zrušenie právoplatného rozhodnutia, ktorým bola spôsobená škoda, a to pre jeho nezákonnosť príslušným orgánom. Dovolateľ namieta, že odvolací súd nesprávne aplikoval závery z rozsudku najvyššieho súdu z 23. júla 2018 sp. zn. I Cdo 167/2016, ktorý túto otázku síce rieši, ale vo vzťahu k zákonu č. 514/2003 Z. z. Dovolací súd v tejto súvislosti uvádza, že je síce pravdou, že v prípade citovaného rozsudku najvyššieho súdu ide skutočne o prípad posudzovaný podľa zákona č. 514/2003 Z. z., avšak rozhodujúcou otázkou, ktorú súd riešil, bol výklad ustanovenia § 6 ods. 1 zákona č. 514/2003. Podľa tohto zákonného ustanovenia, ak tento zákon neustanovuje inak, právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím možno uplatniť iba vtedy, ak právoplatné rozhodnutie, ktorým bola škoda spôsobená, bolo zrušené alebo zmenené pre nezákonnosť príslušným orgánom. Súd, ktorý rozhoduje o náhrade škody, je viazaný rozhodnutím tohto orgánu. Predmetné ustanovenie z hľadiska jeho zmyslu a účelu zodpovedá ustanoveniu § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb., podľa ktorého nárok na náhradu škody nemožno uplatniť, dokiaľ právoplatné rozhodnutie, ktorým bola škoda spôsobená, pre nezákonnosť nezrušil príslušný orgán. Rozhodnutím tohto orgánu je súd rozhodujúci o náhrade škody viazaný. Výklad práve tohto ustanovenia je rozhodujúci aj v prejednávanej veci, a preto je možné konštatovať, že nastolená právna otázka už bola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená. Pre úplnosť najvyšší súd nižšie uvádza, ako na uvedenú právnu otázku odpovedá ustálená súdna prax aj s odkazmi na príslušnú judikatúru.

10. Základ nároku uplatneného v tejto veci je potrebné posúdiť podľa ustanovení § 1 - § 4 zákona č. 58/1969 Zb. upravujúcich zodpovednosť za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím. Jedným z predpokladov zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím je zistená

nezákonnosť rozhodnutia, ktorá viedla k vzniku škody. S ohľadom na § 4 zákona č. 58/1969 Zb. je tento predpoklad splnený len vtedy, ak bolo príslušné rozhodnutie zrušené. Do tejto doby nie je možné nárok na náhradu škody uplatniť. Zákonnosť rozhodnutia teda nie je možné riešiť v konaní o náhradu škody ako predbežnú otázku. Uznesenie o vznesení obvinenia je predbežne vykonateľné. Preto v súvislosti s ním prichádza do úvahy použitie ustanovenia § 4 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb. Prichádza tiež do úvahy jeho zrušenie na základe sťažnosti pre porušenie zákona (§ 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb.). Ak by bolo takto zrušené, je splnenie uvedeného predpokladu zodpovednosti štátu za škodu nepochybné. Uvedený postup je však v praxi výnimočný. K uplatneniu práva na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia preto dochádza a môže dochádzať spravidla v prípadoch, keď toto rozhodnutie nebolo zrušené, ale trestné stíhanie príslušnej osoby bolo zastavené alebo bola táto osoba oslobodená spod obžaloby. Je treba vziať do úvahy, že po zastavení trestného stíhania či oslobodení spod obžaloby neprichádza do úvahy podanie opravného prostriedku proti uzneseniu o vznesení obvinenia, pretože je to z hľadiska trestného konania bezpredmetné. Pre posúdenie nastolenej právnej otázky zásadného významu je teda nutné vyriešiť, či zastavenie trestného stíhania a oslobodenie spod obžaloby môže mať z hľadiska ustanovenia § 4 zákona č. 58/1969 Zb. rovnaký význam ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia pre nezákonnosť. Ak by sme vychádzali dôsledne zo znenia uvedeného ustanovenia, bolo by nutné uvedenú otázku zodpovedať záporne. Takýto výklad by však nezodpovedal zmyslu právnej úpravy zodpovednosti štátu obsiahnutej v zákone č. 58/1969 Zb. Tá sleduje, aby každá majetková ujma spôsobená nesprávnym či nezákonným zásahom štátu proti občanovi bola odčinená. V danom prípade by tento názor znamenal, že občan, proti ktorému bolo vznesené obvinenie, by musel niesť materiálne dôsledky takéhoto rozhodnutia, aj keď vyšlo najavo, že je nesprávne a trestné konanie skončilo tak, že na občana je treba hľadieť ako na nevinného. Vyššie uvedenú otázku by preto bolo na mieste zodpovedať kladne. To je však možné len za predpokladu, že to dovoľuje výklad ustanovenia § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. Systematickým a logickým extenzívnym výkladom možno dospieť k záveru, že rovnaký význam (dôsledky) ako zrušenie právoplatného uznesenia o vznesení obvinenia pre nezákonnosť má zastavenie trestného stíhania a oslobodenie spod obžaloby za predpokladu, že k nim došlo z určitých dôvodov. Na podporu uvedeného záveru (najmä z hľadiska systematického výkladu) možno poukázať na ustanovenie § 5 zákona č. 58/1969 Zb., podľa ktorého s výnimkou prípadov v ňom uvedených znamená zastavenie trestného stíhania a oslobodenie spod obžaloby prakticky nezákonnosť rozhodnutia o väzbe a vznik práva na náhradu škody, napriek tomu, že toto rozhodnutie nebolo zrušené. V prípade kladnej odpovede na predchádzajúcu otázku prichádzajú do úvahy dve varianty riešenia. Jedna vychádza dôsledne z prezumpcie neviny. Ak je trestné stíhanie zastavené alebo dôjde k oslobodeniu spod obžaloby, je potrebné bez ohľadu na dôvod zastavenia či oslobodenia spod obžaloby vychádzať z toho, že občan trestný čin nespáchal a uznesenie o vznesení obvinenia nemalo byť preto vydané. Zastavenie trestného stíhania či oslobodenie spod obžaloby majú teda vždy, bez ohľadu na dôvody, ktoré k nim viedli, z hľadiska ustanovenia § 5 zákona č. 58/1969 Zb. rovnaký význam ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia. Takýto názor však predovšetkým nerespektuje skutočnosť, že uznesenie o vznesení obvinenia neobsahuje konečný záver o spáchaní trestného činu a vine obvineného. Toto rozhodnutie je vydávané na základe dôvodného podozrenia, že obvinený spáchal trestný čin (ak je na podklade zistených skutočností dostatočne odôvodnený záver, že trestný čin bol spáchaný určitou osobou). Ak dôjde k zastaveniu trestného stíhania alebo oslobodeniu spod obžaloby, nemusí to preto vždy znamenať, že uznesenie o vznesení obvinenia bolo vydané nesprávne (v rozpore s ustanoveniami Trestného poriadku). Je potrebné si uvedomiť, že jednotlivé dôvody zastavenia trestného stíhania a oslobodenia spod obžaloby nemajú z hľadiska hodnotenia správnosti uznesenia o vznesení obvinenia rovnaký význam. Iný význam má z tohto hľadiska napr. zastavenie trestného stíhania, ak je nepochybné, že sa nestal skutok, pre ktorý sa vedie trestné stíhanie a iný význam má zastavenie trestného stíhania pre jeho ďalšiu neprípustnosť z dôvodu amnestie. Tak isto porovnaním s ustanoveniami § 5 a § 6 zákona č. 58/1969 Zb. (teda pri dôslednom uplatnení systematického výkladu ustanovenia § 4 zákona č. 58/1969 Zb.) je treba za správny považovať právny názor, že zastavenie trestného stíhania a oslobodenie spod obžaloby majú podľa ustanovenia § 4 zákona č. 58/1969 Zb. rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia pre nezákonnosť, ak k nim došlo z určitých dôvodov, a to v podstate preto, že predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným nebol potvrdený (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 23. februára 1990 sp. zn. 1 Cz 6/90 publikovaný pod č. 35 v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk, ročník 1991).

11. Základným predpokladom zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím v zmysle ustanovenia § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. je zrušenie právoplatného rozhodnutia, ktorým bola spôsobená škoda, a to pre jeho nezákonnosť príslušným orgánom. Z hľadiska teleologického výkladu vychádzajúceho zo zmyslu a účelu právneho predpisu, ktorým je v prípade uvedeného zákona ochrana základného práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom v zmysle čl. 46 ods. 3 Ústavy SR, nemožno lipnúť na formálnom zrušení tvrdeného nezákonného rozhodnutia, ale splnenie tejto podmienky treba vykladať extenzívne. Za ústavne konformný treba preto považovať výklad, podľa ktorého v prípade posudzovania zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, zastavenie trestného stíhania, ak k takémuto rozhodnutiu došlo preto, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným, má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť. Právoplatnosťou rozhodnutia o zastavení trestného stíhania sa trestné konanie končí, to znamená, že zanikajú účinky rozhodnutia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia. Zastavenie trestného stíhania znamená, že výsledky trestného (prípravného) konania ukazujú, že nejde o trestný čin, zároveň znamená, že podozrenie zo spáchania trestného činu sa nepotvrdilo a vyšla tak najavo nezákonnosť rozhodnutia o začatí trestného stíhania o vznesení obvinenia.

12. Ústavnoprávny základ nároku jednotlivca na náhradu škody v prípade trestného stíhania, ktoré bolo zastavené, treba hľadať nielen v ustanovení čl. 46 ods. 3 Ústavy SR, ale vo všeobecnej rovine predovšetkým v čl. 1 ods. 1 tohto základného zákona, teda v princípoch materiálneho právneho štátu. Ak má byť štát skutočne považovaný za materiálny právny štát, musí niesť objektívnu zodpovednosť za konanie svojich orgánov, ktorým priamo zasiahli do základných práv jednotlivca. Nemožno totiž prehliadnúť, že štát nemá slobodnú vôľu, ale je povinný striktné dodržiavať právo v jeho ideálnej (škodu nepôsobiacej) interpretácii. Na jednej strane je povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní vyšetrovať a sťahť trestnú činnosť, na druhej strane sa štát nemôže zbaviť zodpovednosti za postup týchto orgánov, ak sa ich postup ukáže ako mylný, zasahujúci do základných práv. V takejto situácii nie je rozhodné, ako orgány činné v trestnom konaní vyhodnotili pôvodné podozrenie, ale to, či sa ich podozrenie v trestnom konaní potvrdilo (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 M Cdo 15/2009).

13. Extenzívnym výkladom zákona č. 58/1969 Zb. bol síce judikatúrou prijatý záver, že z pohľadu nároku na náhradu škody má rovnaký význam ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia pre nezákonnosť aj zastavenie trestného stíhania, resp. oslobodenie spod obžaloby, avšak uvedený záver nemôže byť prijímaný absolútne a bezvýhradne. Za nezákonné nemôže byť automaticky považované každé začatie trestného stíhania, resp. každé vznesenie obvinenia, ktoré nevedlo k právoplatnému odsúdeniu obvineného, resp. obžalovaného, bez posúdenia a zohľadnenia osobitostí trestného prípadu.

14. Nárok na náhradu škody spôsobenej začatím a vedením trestného stíhania, ktoré sa neskončilo právoplatným odsúdením, sa judikatúrou súdov považuje za špecifický prípad zodpovednosti štátu za škodu podľa zákona č. 58/1969 Zb., ktorý sa posudzuje ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Základné podmienky vzniku tohto nároku ustanovuje § 4 ods. 1 spomínaného zákona, a to jednak tým, že ustanovuje ako predpoklad nároku na náhradu škody (mimo iného) vydanie nezákonného rozhodnutia, a ďalej jeho zrušenie pre nezákonnosť príslušným orgánom. Zmyslu a účelu zákona č. 58/1969 Zb. zodpovedá taká interpretácia tohto ustanovenia, v zmysle ktorej rovnaké dôsledky ako zrušenie nezákonného uznesenia o začatí trestného stíhania a o vznesení obvinenia, má aj rozhodnutie o zastavení trestného stíhania vydané z dôvodu, že sa nepotvrdil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným. Tento výklad považuje za ústavne konformný aj Ústavný súd SR (porovnaj napr. jeho nálezy sp. zn. II. ÚS 25/2011 a I. ÚS 320/2016).

15. Z uvedeného je zrejmé, že ustálená súdna prax považuje nenaplnenie predpokladu o spáchaní trestného činu obvineným za nevyhnutnú podmienku pre vznik nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia. Táto podmienka je pritom splnená vždy, ak trestné stíhanie obvineného bolo zastavené z dôvodu, že skutok, pre ktorý bolo vznesené obvinenie sa nestal, že skutok nie je trestným činom, resp. že skutok nespáchal obvinený. O nenaplnení predpokladu

spáchania trestného činu obvineným však nemožno hovoriť v prípade premlčania trestného stíhania, kedy dôvod zastavenia trestného stíhania závisí len od splnenia objektívne zákonom ustanovených podmienok (od márneho uplynutia premlčacej doby), spáchanie skutku majúceho znaky trestného činu obvineným ale nijako nespochybňuje. Pokiaľ je obvinený toho názoru, že trestné stíhanie bolo bez ohľadu na jeho premlčanie proti nemu vedené nedôvodne, nič mu nebráni, aby v zmysle § 9 ods. 3 Trestného poriadku ďalej trval na pokračovaní trestného stíhania a následne dosiahol taký výsledok trestného konania, ktorý bude znamenať jeho úplnú rehabilitáciu a zároveň mu otvorí cestu k náhrade škody vzniknutej v súvislosti s nezákonným trestným stíhaním (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 167/2016).

16. Vzhľadom na vyššie uvedený výklad najvyšší súd uzatvára, že dovolateľom nastolená právna otázka už bola dovolacím súdom (predovšetkým rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 167/2016) vyriešená nasledovne - rozhodnutie o zastavení trestného stíhania z dôvodu jeho premlčania nemá rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia pre jeho nezákonnosť, a teda v danom prípade nie je naplnený základný predpoklad zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím v zmysle ustanovenia § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. - t. j. zrušenie právoplatného rozhodnutia, ktorým bola spôsobená škoda, a to pre jeho nezákonnosť príslušným orgánom.

17. Dovolateľ síce uplatnil dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p., avšak nevymedzil právnu otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

18. Podľa § 447 písm. f) C. s. p. dovolací súd odmietne dovolanie, ak nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435.

19. So zreteľom na vyššie uvedené dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalobcu nie je prípustné, a preto ho odmietol podľa § 447 písm. f) C. s. p.

20. O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa § 453 ods. 1 C. s. p. tak, že žalovanej ich náhradu nepriznal, keďže jej žiadne preukázané trovy v dovolacom konaní nevznikli.

21. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.